

UUSI EETTINEN OHJEISTUS EUROOPPALAISALLE TUTKIMUKSELLE

KALLE VIDENOJA JA PÄIVI TIKKA

Uusi eurooppalainen tutkimuseettinen ohje on julkaistu. Ohjeen mukaan hyvä tieteellinen käytäntö perustuu tutkimusrehtiyden periaatteille: luotettavuudelle, rehellisyydelle, kunnioitukselle ja vastuullisuudelle.

Tiedeakatemioiden yhteistyöjärjestö ALLEA (*All European Academies*) on julkaissut uudistetun version tutkimuseettisestä toimintaohjeesta *The European Code of Conduct for Research Integrity. Revised Edition*. Euroopan komissio pyysi ohjeen uudistamista hyvän tieteellisen käytännön muodostuttua yhä keskeisemmäksi osaksi Euroopan tutkimus- ja innovointistrategiaa. Uudistetun version on tarkoitus paitsi varmistaa hyvän tieteellisen käytännön asema eurooppalaisessa tutkimuskulttuurissa myös ylläpitää ja parantaa julkista luottamusta tieteeseen.

ALLEA:n puheenjohtaja Günter Stock kertoi maaliskuussa toimintaohjeen julkistamistilaisuudessa Brysselissä, että ohje palvelee kahta tarkoitusta:

Ohje auttaa tutkijoita suunnistamaan muuttuvassa ja yhä monimutkaisemmassa tutkimusympäristössä. Samalla ohje paljastaa suurelle yleisölle, kuinka tutkijat suhtautuvat omaan työhönsä ja mitä periaatteita tutkimustyössä noudatetaan.

Tarve uudelle toimintaohjeelle

Joulukuussa 2015 EU:n jäsenvaltiot hyväksyivät Euroopan unionin neuvoston päätelmän, jossa tutkimusrehtiyys tunnistettiin edellytykseksi huippututkimuksen tekemiselle. Eurooppa on pysynyt finanssikriisin vaikutuksista huolimatta tieteellisen yhteistyön ja huippututkimuksen keskipisteessä,

ja EU:n tavoitteena on myös säilyttää perustutkimuksen johtoasema. 80 miljardin euron suuruinen Horisontti 2020 -rahoitusohjelma ja Horisonttia seuraava tutkimuksen yhdeksäs puiteohjelma ovat keskeisiä EU:n tutkimus- ja innovointistrategian instrumentteja tavoitteiden saavuttamiseksi. Uusi toimintaohje koskee sitovana EU:n tutkimuksen rahoitussopimuksia. Sen odotetaan varmistavan eurooppalaisen tutkimuksen laatu ja luotettavuus myös tulevaisuudessa.

EU:n tutkimuksellisia heikkouksina ovat olleet joidenkin jäsenvaltioiden vähentyneet innovaatiot, vähäiset julkisen ja yksityisen sektorin tieteelliset kumppanuudet ja riskipääoman heikko saatavuus. Toimintaohje pyrkii osaltaan luomaan eurooppalaista tutkimusrehtiyden kulttuuria, joka toimii myös yksityisiä investointeja houkuttelevana tekijänä. Ohjetta laadittaessa onkin kuunneltu laajasti EU:n eri sidosryhmiä: julkisesti ja yksityisesti rahoitettuja tutkimusorganisaatioita, kolmannen sektorin toimijoita ja nuorten tutkijoiden yhdistyksiä. Kunnianhimoisena tavoitteena on ollut sidosryhmiä osallistamalla laatia aidosti eurooppalainen ja koko Eurooppaa koskeva ohje.

Euroopan komissio on kiinnittänyt erityistä huomiota ohjeen kattavuuteen ja laajuuteen. Vaikka ohje koskee tällä tietoa sitovana vain EU:n tutkimusrahoitussopimuksia, se on tarkoitettu sovellettavaksi koko Euroopan alueella kaikilla tut-

kimusaloilla niin julkisesti kuin yksityisesti rahoitettuun tutkimukseen. Toimintaohje on myös pyritty pitämään sensitiivisenä tiede- ja tutkimuskentän kehittymiselle. Ohje on jatkuvasti kehitettävä asiakirja, jota arvioidaan ja uudistetaan tarpeen vaatiessa.

Luotettavuus, rehellisyys, kunnioitus ja vastuullisuus

Toimintaohjeen uudistetussa versiossa on otettu huomioon viime vuosien muutokset tiedekentällä. Muutoksen tuulet ovat puhaltaneet mm. eurooppalaisessa tutkimusrahoituksessa ja -sääntelyssä, institutionaalisissa vastuissa, tiedeviestinnässä, avoimessa julkaisemisessa, vertaisarviointiprosesseissa, tutkimusdatan varastoinnissa, kansalaistieteessä ja sosiaalisen median roolissa. Muutosten tuomiin haasteisiin on pyritty vastaamaan nostamalla ohjeen keskiöön neljä hyvän tieteellisen käytännön periaatetta: luotettavuus, rehellisyys, kunnioitus ja vastuullisuus.

Periaatteet ovat abstrakteja, mutta ne on konkretisoitu tutkimuksen vaiheita ja käytäntöjä yksityiskohtaisemmin koskevista asioista. Tarkoitus on varmistaa metodologian, suunnittelun ja analyysin luotettavuus sekä tutkimus- ja kehittämistyön rehellisyys, mukaan lukien työn arviointi, raportointi ja tuloksista viestiminen. Rehellisyyden periaate ilmenee pyrkimyksenä läpinäkyvyyteen, kattavuuteen, reiluuteen ja vinoutumattomuuteen.

Ohjeistus vaatii kunnioittamaan paitsi kollegoita ja tutkimuskohteita, myös yleisemmin yhteiskuntaa, kulttuureja ja ympäristöä. Vastuullisuuden periaatteen tulkitaan vastaavasti ulottuvan aina tutkimusideasta tulosten julkaisuun ja tutkimuksen johtamisesta kouluttamiseen, ohjaamiseen ja mentorointiin – unohtamatta tutkimuksen mahdollisia laajempia vaikutuksia.

EU-komissaari Carlos Moedas painotti julkistamistapahtumassa ohjeen tärkeyttä EU:n tiedestrategialle:

Yleisön on luotettava tieteeseen, ja tämä tavoite voidaan saavuttaa vain takaamalla, että tutkimuksessa noudatetaan korkeatasoista tutkimusetiikkaa ja -rehtiyttä. EU:n tavoite edistää avointa tiedettä ja tutkimusta turvaamalla yleisölle avoin pääsy tieteellisiin julkaisuihin ja dataan, on osa samaa pyrkimystä yleisön luottamuksen voittamiseksi. Uskon, että ALLEA:n toimintaohje toimii mallina tutkijoille ja tutkimusorganisaatioille ympäri Euroopan.

Suomalainen työ

Toimintaohjeen uudistamisessa näkyy suomalainen ajattelu ja asiantuntemus. Tiedeakatemiain neuvottelukunnan jäsen ja Tutkimuseettisen neuvottelukunnan puheenjohtaja kansleri emerita Krista Varantola oli mukana ohjeen laatineessa työryhmässä ALLEA:n tutkimusetiikan pysyväiskomiteassa. Suomalaisväriä toimintaohjeeseen tuovat myös vaikutteet Tutkimuseettisen neuvottelukunnan *Hyvä tieteellinen käytäntö* -ohjeesta (2012).

The European Code of Conduct for Research Integrity on ladattavissa osoitteesta:

<http://www.allea.org/wp-content/uploads/2017/03/ALLEA-European-Code-of-Conduct-for-Research-Integrity-2017-1.pdf>

Kalle Videnoja on Tiedeakatemiain neuvottelukunnan tiedesih-teeri ja Päivi Tikka pääsihteeri.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seurassa tapahtuu

SKS:n juhlasali, Hallituskatu 1, Helsinki, jos ei toisin mainita

- 9.5.** SKS Tampereella
- 10.5.** Ainon nimipäivät
- 11.5.** Muistosta kulttuuriperinnöksi -seminaari
- 12.5.** SKS Jyväskylässä
- 17.–19.5.** Formula: Units of Speech – ‘Words’ of Verbal Arty
- 22.–24.5.** Sibelius-Akatemian Mini-Taiga -festivaali
- 29.5. SKS Turussa
- 7.–9.6.** Genesis-konferenssi
- 30.6.–1.7.** SKS Vanhan kirjallisuuden päivillä Sastamalassa

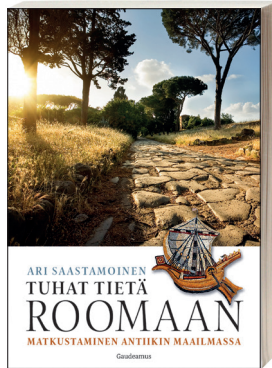
Ohjelmat: www.finlit.fi

Tieteen tuoreimmat Gaudeamukselta

TERVETULOA
VERKKOKAUPPAAMME
GAUDEAMUS.PIKAKIRJAKAUPPA.FI

Markus Kantola
Jakautunut kansakunta
Miten Yhdysvaltojen nykytilanteeseen on päädytty? Presidentit Nixonista Obamaan ovat persoonillaan ja päätöksillään vaikuttaneet yhä syvenevään kahtiajakoon arvoleirin välillä.

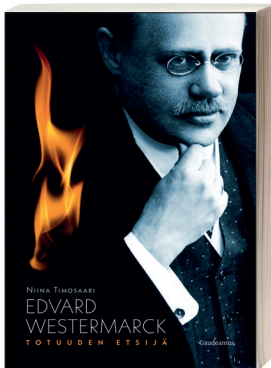
Ari Saastamoinen
Tuhat tietä Roomaan
Antiikin aikana matkustettiin ihmisten, eläinten ja tuulen voimalla. Teoksessa seikkailaan niin maalla kuin merelläkin, minkä lisäksi tutustutaan matkustajien tyypillisimpiin varusteisiin.

Risto Saarinen
Oppi luottamuksesta
Luottamus pitää yhteiskuntaa koossa. Luottamuksen puute voi nopeasti hajottaa suuremman järjestelmän, syöstyä päättäjän vallasta ja rapauttaa talouselämän. Mutta mitä luottamus pohjimmiltaan on?

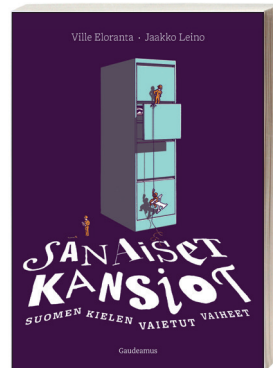
Pasi Pyöriä (toim.)
Työelämän myytit ja todellisuus
Onko työelämä muuttunut huonommaksi? Teoksessa asiantuntijat ravistelevat työstä vallitsevia sitkeitä uskomuksia uusimman tutkimustiedon avulla.

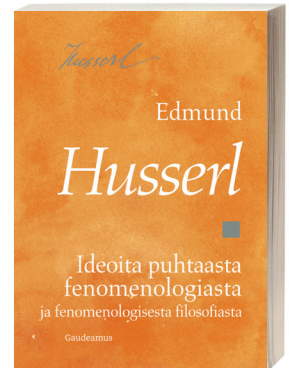
Niina Timosaari
Edvard Westermarck - totuuden etsijä
Aikansa moraalikapitalinen halusi muuttaa yhteiskuntaa tieteen avulla ja puolusti monia nykyäänkin ajankohtaisia aiheita, kuten seksuaalivähemmistöjen oikeuksia.

Johannes Kananen (toim.)
Kilpailuvallion kydyssä
Hyvinvointimallimme idea kansalaisen parhaasta on väistynyt kilpailuvallioajattelun tieltä. Millä keinoin luotaisiin nykyistä oikeudenmukaisempi yhteiskunta?

Ville Eloranta & Jaakko Leino
Sanaiset kansiot
Suomen kieli ja sen historia ovat täynnä yllättäviä ja outojakin yksityiskohtia. Niitä vasten myös tutut käsitykset kielestä saavat uudenlaisia sävyjä. Teos jäljittää kielemme salaisimpia piirteitä ja tuo ne päivänvaloon.

Edmund Husserl
Ideoita puhtaasta fenomenologiasta
Klassikkoteoksessaan Husserl laajentaa kehittämänsä fenomenologian tutkimusalaa logikasta ja tietoteoriasta tietoisuuden olemuksellisten rakenteiden selvittelyyn.